

NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG QUẢN TRỊ QUỐC GIA HIỆN ĐẠI, HIỆU QUẢ Ở VIỆT NAM

HỒ ĐỨC HIỆP*

Việc đổi mới quản trị quốc gia được đưa vào Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng là một trong những nhân tố quan trọng để đổi mới cách quản trị hệ thống bộ máy Nhà nước. Do đó, việc quan tâm đổi mới quản trị quốc gia hiện đại, hiệu lực, hiệu quả là vấn đề cấp thiết hiện nay trong xu thế hội nhập quốc tế, cần được nghiên cứu, phân tích để có được những giải pháp đổi mới quản trị quốc gia hiện đại, hiệu lực, hiệu quả ở Việt Nam.

Từ khóa: Đổi mới; quản trị quốc gia hiện đại; hiệu quả; Nhà nước.

The public governance renewal presented in the Resolution of the 13th National Party Congress is one of the important factors for the governance renewal of the state apparatus. Therefore, it is imperative to pay attention to and study the renewal for modern, effective and efficient public governance in the current trend of international integration to work out solutions for renewal for modern, effective and efficient public governance in Viet Nam.

Keywords: Renewal; Modern public governance; efficiency; state.

NGÀY NHẬN: 12/01/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 19/02/2023

NGÀY DUYỆT: 17/4/2023

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, việc đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, đẩy mạnh chuyển đổi số, đổi mới sáng tạo, ứng dụng khoa học - công nghệ là xu thế tất yếu. Đảng, Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách đẩy mạnh ứng dụng khoa học - công nghệ trên các lĩnh vực của đời sống xã hội¹. Đại hội XIII của Đảng đã nhấn mạnh đổi mới quản trị quốc gia (QTQG) theo hướng hiện đại, hiệu quả (HĐHQ), từ đổi mới QTQG đã được Đảng và Nhà nước ta đưa vào vận dụng trong xây dựng chiến lược phát triển nước nhà, phù hợp với xu thế toàn cầu hóa đang diễn ra mạnh mẽ trong bối cảnh thế giới và khu vực có nhiều yếu tố thuận lợi, khó khăn đan xen.

2. Nhận diện thời cơ và thách thức trong quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả ở Việt Nam

Việt Nam là một nước có mức thu nhập trung bình, đang đứng trước nhiều cơ hội và thách thức mới trong quá trình toàn cầu hóa. Nhiệm vụ quan trọng hàng đầu hiện nay là thực hiện thành công các mục tiêu phát triển đất nước, nhanh chóng nâng cao sức mạnh tổng hợp quốc gia để đáp ứng những yêu cầu mới về bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ, giữ vững an ninh chính trị, trật tự, an toàn xã hội. Do đó, các nhà QTQG HĐHQ là nhà quản trị biết vận dụng cơ sở lý thuyết đưa vào thực tiễn, biết kết hợp linh hoạt các lợi thế của đất nước và tranh thủ sự ủng hộ của quốc tế để tận dụng tối đa năng lực

* TS, Học viện Hành chính Quốc gia

vốn có nhằm tăng tốc, chủ động hội nhập với thế giới.

Sự khác biệt của QTQG HĐHQ là tập trung vào việc làm cho sức mạnh, tiềm năng cạnh tranh của quốc gia, tạo ra những đột phá về giá trị cho cả đôi bên trong hợp tác, từ đó mở ra thị trường mới không có cạnh tranh. Việc đổi mới giá trị nhấn mạnh cả về giá trị, cả về sự đổi mới. Giá trị không có sự đổi mới sẽ thiên về việc tạo ra giá trị trên một quy mô ngày càng tăng, có nghĩa là có sự cải thiện về giá trị nhưng sự cải thiện đó không đủ để nhà quản trị hiện đại tạo ra sự khác biệt hoàn toàn trên thị trường toàn cầu hóa. Đổi mới quan trọng là việc đổi mới giá trị không tuân theo một trong những quy luật phổ biến của chiến lược phát triển dựa trên cạnh tranh. Do đó, các nhà quản trị HĐHQ không bao giờ cố cạnh tranh khi chưa đủ sức để chiếm lĩnh thị trường toàn cầu.

Tuy nhiên, các nhà quản trị cũng cần xét đến những khó khăn và thuận lợi của chiến lược đổi mới giá trị, đó là:

Trong thực thi năng lực QTQG, thể chế đóng vai trò quan trọng, tiếp đến là năng lực đội ngũ cán bộ. Muốn QTQG phải đào tạo, bổ nhiệm đúng người, đánh giá hiệu quả thực tiễn năng lực quản trị của họ tốt hay là không. Đối với cán bộ cấp chiến lược cần phải chú ý yếu tố năng lực QTQG. Trong đó, cán bộ phải am tường về quản lý, thông tuệ về tri thức. Thực hiện trao quyền tự chủ cho đối tượng quản lý là người dân và doanh nghiệp để khơi thông nguồn lực, đẩy mạnh phân cấp, phân quyền².

Việc QTQG HĐHQ, trước hết, bộ máy nhà nước phải hoạt động hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng được đòi hỏi của xã hội, người dân và các tổ chức, doanh nghiệp. Đảng và Nhà nước từng bước đang hạn chế, khắc phục những tồn tại, thách thức từ thực tiễn phát triển. Đẩy mạnh cải cách hành chính, chuyển đổi số và xây dựng nền hành chính phục vụ, đẩy mạnh việc hoàn thiện thể chế, xây dựng hệ thống văn bản pháp luật minh bạch, phù hợp với luật quốc tế nhưng không ảnh hưởng đến lợi ích cốt lõi của Việt Nam, đồng thời, có nhiều chính sách khuyến khích, ưu đãi dành cho các nhà đầu tư, cùng với

hành lang pháp luật ổn định để các nhà đầu tư yên tâm đầu tư vào Việt Nam.

Hội nhập nền kinh tế thế giới đã và đang đóng góp quan trọng vào việc mở rộng quan hệ của nước ta với các đối tác đi vào chiều sâu, gắn kết lợi ích cốt lõi với nhau để góp phần gìn giữ môi trường hòa bình, ổn định để phát triển đất nước và giữ vững độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, xây dựng hình ảnh đất nước và con người Việt Nam có uy tín, vị thế, tiếng nói trên các diễn đàn quốc tế. Thời gian qua, Việt Nam đã củng cố và thiết lập quan hệ ngoại giao với hầu hết các nước trên thế giới; đồng thời, có mối quan hệ kinh tế - thương mại với hơn 160 nước và 70 vùng lãnh thổ và cũng là thành viên của hầu hết các tổ chức khu vực, quốc tế quan trọng với vị thế và vai trò ngày càng được khẳng định. Không ngừng đẩy mạnh việc hợp tác về chính trị, quốc phòng, an ninh, văn hóa - xã hội và các lĩnh vực khác được mở rộng, tham gia và đang đàm phán 17 hiệp định thương mại tự do, trong đó có 15 hiệp định thương mại tự do (FTA) đã được Việt Nam ký kết. Với một thị trường rộng lớn, đầy tiềm năng gồm 54 quốc gia chiếm 61,80% tổng GDP của thế giới cũng là cơ hội để Việt Nam kết nối và tham gia sâu vào chuỗi cung ứng toàn cầu cũng như tạo cơ hội cho đầu tư, phát triển các ngành hàng, lĩnh vực đang bị đứt gãy³.

Từ thực tiễn cho thấy, QTQG cần phải được thay đổi từ tư duy đến hành động và phải dám nghĩ, dám làm và nhà QTQG phải biết tranh thủ thời cơ, có tầm nhìn chiến lược về định hướng để xây dựng thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hệ thống pháp luật ngày càng được hoàn thiện để gia tăng năng lực cạnh tranh quốc gia, các doanh nghiệp; đồng thời, không ngừng mở rộng thị trường, tranh thủ được khối lượng lớn vốn đầu tư, tri thức, công nghệ và các nguồn lực quan trọng khác, đóng góp tích cực vào sự tăng trưởng và quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế.

Hiện nay, còn nhiều cơ quan, bộ, ngành chưa thực hiện đầy đủ các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, thiếu

sự nhất quán, sợ trách nhiệm và cấp dưới đùn đẩy trách nhiệm lên cấp trên dẫn đến việc “cấp dưới chờ hướng dẫn của cấp trên, cấp trên thì trả lời chung chung” nên việc giải quyết công việc bị chậm trễ, ách tắc...

Ngoài ra, một số bộ, ngành nợ đọng văn bản, chậm cụ thể hóa các văn bản hướng dẫn để đưa vào thực hiện. Một số mục tiêu cơ bản đặt ra chưa đạt, cụ thể: chưa thu hẹp được khoảng cách phát triển và bắt kịp các nước trong khu vực, nguồn nhân lực chưa đáp ứng yêu cầu phát triển của khoa học, kỹ thuật - công nghệ, tính tự chủ của nền kinh tế vẫn còn phụ thuộc rất lớn từ bên ngoài, doanh nghiệp nhà nước vẫn chưa thể là đầu tàu dẫn dắt, định hướng nền kinh tế của đất nước.

Việc quản lý xã hội còn một số hạn chế, chưa theo kịp yêu cầu phát triển, như: công tác y tế, giáo dục, đào tạo và dạy nghề, chính sách tiền lương... chưa đáp ứng được yêu cầu của Nhân dân, người lao động; chênh lệch giàu - nghèo còn lớn; đời sống của một bộ phận người dân còn khó khăn, nhất là ở vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng bị thiên tai; khoảng cách phát triển giữa các địa phương, vùng, miền còn khá lớn.

Các yếu tố an ninh phi truyền thống, thiên tai, dịch bệnh, biến đổi khí hậu... dự báo diễn biến khó lường, ngày càng tác động, ảnh hưởng nặng nề đến sản xuất và đời sống. Do đó, việc quan tâm xây dựng nền QTQG hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả là yêu cầu cốt lõi để xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

3. Một số giải pháp về quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả trước xu thế hội nhập quốc tế của Việt Nam

Thứ nhất, sớm xây dựng kế hoạch, lộ trình và phải có cơ chế kiểm soát quá trình đổi mới QTQG theo hướng HEDHQ để xây dựng bộ máy Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa. Thực hiện việc bảo vệ quyền sở hữu tài sản hợp pháp và quyền tự do kinh doanh, thực thi hợp đồng của người dân, doanh nghiệp theo quy định của pháp luật.

Đẩy mạnh việc thiết lập các công cụ điều tiết, cơ chế, chính sách phân phối, phân phối lại để phát triển văn hóa, thực hiện tiến bộ, công bằng xã hội, bảo đảm an sinh, nâng cao phúc lợi xã hội và bảo vệ môi trường. Tiếp tục xây dựng, hoàn thiện khung pháp lý, thử nghiệm cơ chế, chính sách đặc thù để thúc đẩy quá trình chuyển đổi số, kinh tế số, phát triển các mô hình kinh tế mới, khởi nghiệp sáng tạo, cung cấp dịch vụ công, quản lý và bảo vệ môi trường...

Phát huy sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc, mặt trận và các đoàn thể nhân dân để thi đua phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh và xây dựng chính quyền các cấp. Trong đó, cần xây dựng tách biệt rõ *Luật Cán bộ, Luật Công chức, Luật Viên chức* và sớm sửa đổi, bổ sung *Luật Bảo hiểm xã hội, Luật Bảo hiểm y tế, Luật Khám bệnh, chữa bệnh...* nhằm bảo đảm sự thống nhất và tránh sự chông chéo, cản trở sự phát triển và hội nhập quốc tế; đồng thời, sớm quan tâm xây dựng mới “*Luật Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp*” để góp phần nêu cao trách nhiệm của doanh nghiệp đối với xã hội và Nhà nước, đặc biệt, trong bối cảnh dịch bệnh còn nhiều ảnh hưởng lớn, chưa có biện pháp phòng, chống hiệu quả cũng như thuốc đặc trị và thế giới còn nhiều biến động phức tạp, tranh chấp lợi ích cốt lõi giữa các quốc gia luôn hiện hữu và tiềm ẩn nhiều nguy cơ xung đột, do đó, luật hóa trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp đối với xã hội, người lao động và Nhà nước là rất cần thiết trong bối cảnh hiện nay.

Thứ hai, đổi mới việc xây dựng chính sách tiền lương, thưởng, đãi ngộ mang tính bền vững và có cơ chế bảo đảm cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức nói chung và những người thực thi công vụ nói riêng có thể sống được bằng nguồn thu nhập từ chính tiền lương được nhận để chăm lo cho gia đình và bản thân.

Bên cạnh đó, cần tách biệt rõ giữa hành vi vi phạm kỷ luật hành chính và hành vi vi phạm khác để đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức đang làm việc trong nền hành chính phục vụ có thể nhận thức và hiểu rõ được những hành vi vi phạm của mình trong thực thi công việc,

từ đó, có chế tài kỷ luật phù hợp, tương xứng với chính sách trả lương, thưởng và chế độ đãi ngộ để người vi phạm khi bị xử lý kỷ luật phải tâm phục, khẩu phục và biết tự soi, tự sửa về hành vi lỗi do mình gây ra nhằm hạn chế được những vi phạm nghiêm trọng đến mức phải truy tố.

Thứ ba, đẩy mạnh phân quyền và phân cấp nhưng phải có sự kiểm soát việc phân quyền, phân cấp để kịp thời khắc phục những vi phạm nhỏ khi mới bộc phát trong thực thi quyền lực được giao. Bảo đảm không để sự phân cấp, phân quyền là cơ hội cho việc lợi dụng để trục lợi cá nhân và lạm dụng chính sách, cơ chế bảo vệ cán bộ dám nghĩ, dám làm, nhưng làm không thực chất đúng nghĩa vì lợi ích chung mà thực tế là vì lợi ích cá nhân cho hành vi thực thi quyền lực được phân giao.

Quan tâm hơn nữa đến việc đầu tư xây dựng cơ sở vật chất và trang thiết bị máy móc, đồng thời, tiếp nhận công nghệ và làm chủ công nghệ. Trong QTQG, quản lý nhà nước, sản xuất - kinh doanh, tổ chức xã hội và quản lý tài nguyên quốc gia cần thực hiện chuyển đổi số, internet kết nối vạn vật, để nâng cao hiệu quả quản lý.

Thứ tư, nhà QTQG HĐHQ cần tạo sự khác biệt về giá trị trong tư duy đổi mới, việc đổi mới giá trị không tuân theo một trong những quy luật phổ biến của chiến lược phát triển dựa trên cạnh tranh, mà cần kết hợp những giá trị cốt lõi của quốc gia để đem đến sự khác biệt trong hợp tác cạnh tranh nhưng bảo đảm cùng lợi ích.

Nhà QTQG HĐHQ cần bảo đảm chủ trương, đường lối của Đảng và Nhà nước, kiên định lập trường phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và phải nắm bắt thời cơ, tăng cường mở cửa hội nhập sâu rộng, đa dạng hóa, đa phương hóa để thúc đẩy hợp tác quốc tế, tạo mối quan hệ lợi ích kinh tế cốt lõi ở thế “kiềng ba chân” để giữ chủ quyền quốc gia.

Thứ năm, xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, công chức, viên chức có phẩm chất chính trị tốt, đạo đức tốt, chuyên nghiệp, dám nghĩ, dám làm, tận tụy phục vụ Nhân dân nhằm giảm tối đa rủi ro pháp lý và chi phí tuân

thủ cho người dân và doanh nghiệp. Đặc biệt, thường xuyên tổ chức các khóa đào tạo, bồi dưỡng nhân lực chất lượng cao, qua đó, phát hiện nhân tài để bồi dưỡng và xây dựng đội ngũ kế cận.

Thứ sáu, tiếp tục phát huy giá trị văn hóa công sở và quan tâm nhiều hơn nữa đến chính sách y tế, giáo dục và sức mạnh, khát vọng con người Việt Nam. Xây dựng môi trường, đời sống văn hóa phong phú, đa dạng, văn minh, lành mạnh, hội nhập quốc tế, đề cao ý thức, trách nhiệm, đạo đức xã hội, sống và làm việc theo pháp luật, chủ động và kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ quốc gia, đồng thời gắn kết chặt chẽ, hài hòa giữa phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội với củng cố quốc phòng, an ninh, bảo vệ môi trường. Mở rộng dân chủ phải gắn với giữ vững kỷ luật, kỷ cương, nâng cao trách nhiệm người đứng đầu.

Tiếp tục đẩy mạnh và làm sâu sắc hơn quan hệ với các đối tác, nhất là các đối tác có tầm quan trọng chiến lược đối với sự phát triển và an ninh của đất nước. Bên cạnh đó, cần đưa khuôn khổ quan hệ đã xác lập đi vào thực chất, tạo sự đan xen gắn kết lợi ích giữa các bên để tạo thế vững chắc địa chính trị phù hợp với xu thế toàn cầu hóa □

Chú thích:

1. *Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại*. <https://vtv.vn>, ngày 30/10/2022.
2. *Chuyển từ tư duy quản lý nhà nước sang quản trị quốc gia*. <https://vovworld.vn>, ngày 30/9/2022.
3. Trung tâm WTO và Hội nhập. *Bảng tổng hợp các FTA của Việt Nam, tính đến tháng 01/2022*.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I, II*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.
2. *Cán bộ dám nghĩ dám làm không có nghĩa là làm liều*. <https://vtc.vn>, ngày 09/8/2021.
3. *Về vấn đề quản trị quốc gia tốt và việc ghi nhận trong Văn kiện Đại hội Đảng lần thứ XIII*. <https://vovworld.vn>, ngày 23/10/2021.
4. *Xây dựng và hoàn thiện nền quản trị quốc gia hiện đại, hoạt động hiệu lực, hiệu quả ở Việt Nam*. <https://tapchicongsan.org.vn>, ngày 22/11/2022.